

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK
Elisabeth SmolkaBARN- OCH
GRUNDSKOLENÄMNDEN
2019-03-21

Förutsättningar för att införa syskonförtur

Sammanfattning

I ”Den politiska inriktningen för Täby kommun under mandatperioden 2019-2022” gavs ett uppdrag om att utreda förutsättningar för att införa syskonförtur som kriterium för skolplacering.

Placeringar vid skolenheter regleras i 9 kap 15 § (förskoleklass) respektive 10 kap 30 § (grundskolan) i skollagen. Bestämmelserna är likalydande med undantag för andra stycket, som för grundskolan också inkluderar möjlighet för kommuner att frångå önskemål om skolplacering också i det fall det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

”En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet. Kommunen får annars frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.” (9 kap 15 § skollagen)

Förslag till beslut

Barn- och grundskolenämnden beslutar att ge utbildningschefen i uppdrag att bevaka regeringens utredning om en mer likvärdig skola och domslutet från Högsta förvaltningsdomstolen rörande syskonförtur i Uppsala kommun, för att återkoppla till nämnden om förutsättningarna ändras så att urvalskriteriet *syskonförtur* kan tillämpas före en elevs krav på placering vid en skolenhet nära hemmet.

Ärendet

I ”Den politiska inriktningen för Täby kommun under mandatperioden 2019-2022” gavs ett uppdrag om att utreda förutsättningar för att införa syskonförtur som kriterium för skolplacering.

Placeringar vid skolenheter regleras i 9 kap 15 § (förskoleklass) respektive 10 kap 30 § (grundskolan) i skollagen. Bestämmelserna är likalydande med undantag för andra stycket, som för grundskolan också inkluderar möjlighet för kommuner att frångå önskemål om skolplacering också i det fall det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

”En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet. Kommunen får annars frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.” (9 kap 15 § skollagen)

2011 gav barn- och grundskolenämnden utbildningschefen i uppdrag att se över urvalsgrunderna vid skolplacering. Syftet med översynen var att det både för vårdnadshavare och skolor tydligt ska framgå på vilka grunder en skola placerar elever. Översynen resulterade i att barn- och grundskolenämnden beslutade 2011-10-20 om följande urvalsgrunder för skolplacering:

1. vårdnadshavares val ligger till grund för skolplacering
2. Täby kommun tillämpar relativ närhet vid skolplacering
3. hänsyn även ska tas till om eleven har syskon på den aktuella skolan¹

Principen om hänsyn till syskon i Täby kommun används i praktiken enbart när de sista tillgängliga platserna på skolan ska fördelas mellan elever som har mer än en kommunal skola nära hemmet.

Regeringen har tillsatt en utredning (U 2018:05 Utredningen om en mer likvärdig skola) som bland annat ska "analysera och ta ställning till hur bestämmelserna om placering kan ändras för att ge kommuner bättre möjlighet att främja en allsidig social sammansättning av elever inom förskoleklass och grundskolan samt säkerställa att kommunerna alltid ska kunna använda syskonförtur som urvalskriterium." Utredningen ska redovisas senast den 30 mars 2020.

Överväganden

Det finns idag några kommuner i Sverige som använder syskonförtur som urvalskriterium före relativ närhet. Vid den typen av urvalsgrunder kan en elev nekas placering på önskad skola på grund av att eleven inte har syskon på skolan, trots att elevens berättigade krav på en placering

---

¹ Barn som har syskon som går på den aktuella skolan det läsår barnet ska börja i förskoleklass. Med "syskon" avses barn boende i samma hushåll. Definitionen av begreppet "hushåll" följer samma definition som gäller för förskolan och fritidshemmet, hämtat ur *Förordningen om statsbidrag inom förskoleverksamhet och fritidshemmet*, dvs. folkbokföringsadressen.

vid en skola nära hemmet åsidosätts. Då uppfylls inte kraven i skollagens 9 kap 15 § respektive 10 kap 30 §.

Detta har också bekräftats av en dom i kammarrätten från juni 2018 (6008-17). Där gjordes en laglighetsprövning enligt kommunallagen där Uppsala kommun var motpart. Kommunen tillämpade syskonförtur före relativ närhet för de elever som sökt till förskoleklass, hade äldre syskon i årskurserna 1-3 och som var folkbokförda inom en radie på två kilometer från den önskade skolan. Uppsala kommun yrkade att man har valt att begränsa syskonförtursregeln på så sätt att den endast är tillämplig om syskonet bor högst två kilometer från sökt skola. Därigenom påverkar den inte principen om relativ närhet på ett sätt som strider mot innehållet i 9 kap. 15 § skollagen. Kammarrätten ansåg dock att skollagen inte ger utrymme för ett sådant antagningsförfarande, eftersom det då inte beaktas vilket avstånd som eleverna har till andra tillgängliga skolor. Kommunen hade därmed inte visat att eleverna som fått plats på grund av syskonförturen hade varit beroende av att placeras där för att kunna gå i en skola nära hemmet. Uppsala kommun har överklagat detta till Högsta förvaltningsdomstolen för att få en vägledande dom.

Det finns ett fall där förvaltningsrätten har bedömt att syskonförtur som första urvalsgrund inte varit oförenlig med skollagens krav (mål nr 27077-16). Detta gällde Sundbybergs kommun som är Sveriges till ytan minsta kommun. Där bedömdes avstånden mellan skolorna vara så pass korta att syskonförtur som första urvalsgrund inte gjorde att en elevs krav på en placering nära hemmet åsidosattes. Fallet har inte prövats i högre instans och borde heller inte gå att applicera på Täby kommun som är en betydligt större kommun till ytan.

Patrik Forshage

Utbildningschef